

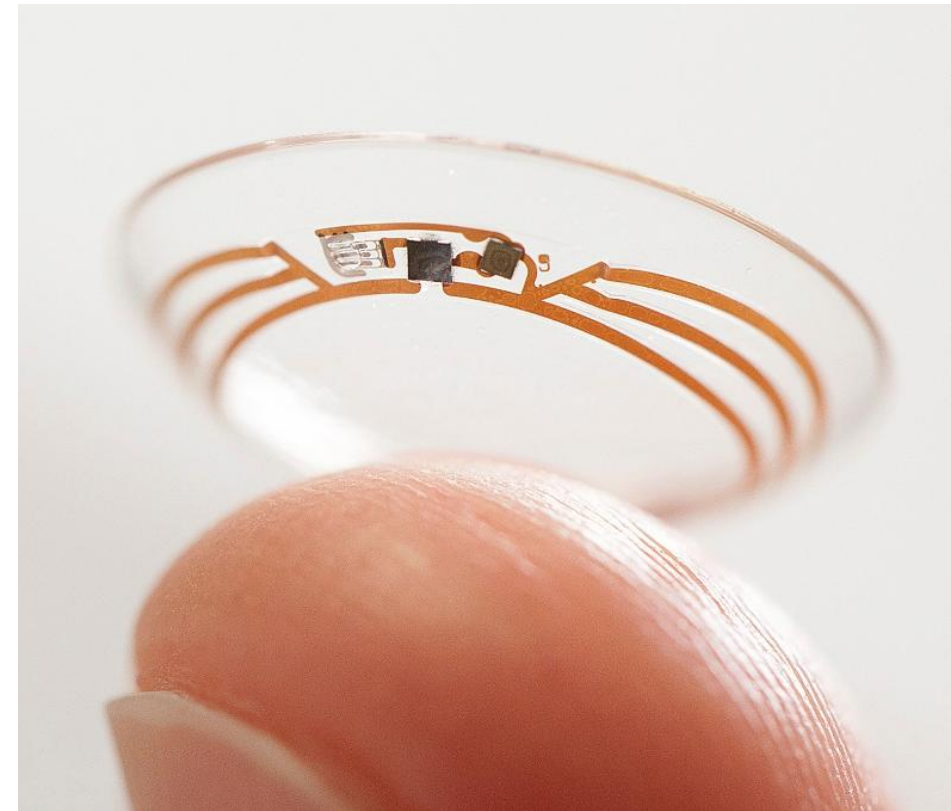
UNIVERZA
V LJUBLJANI

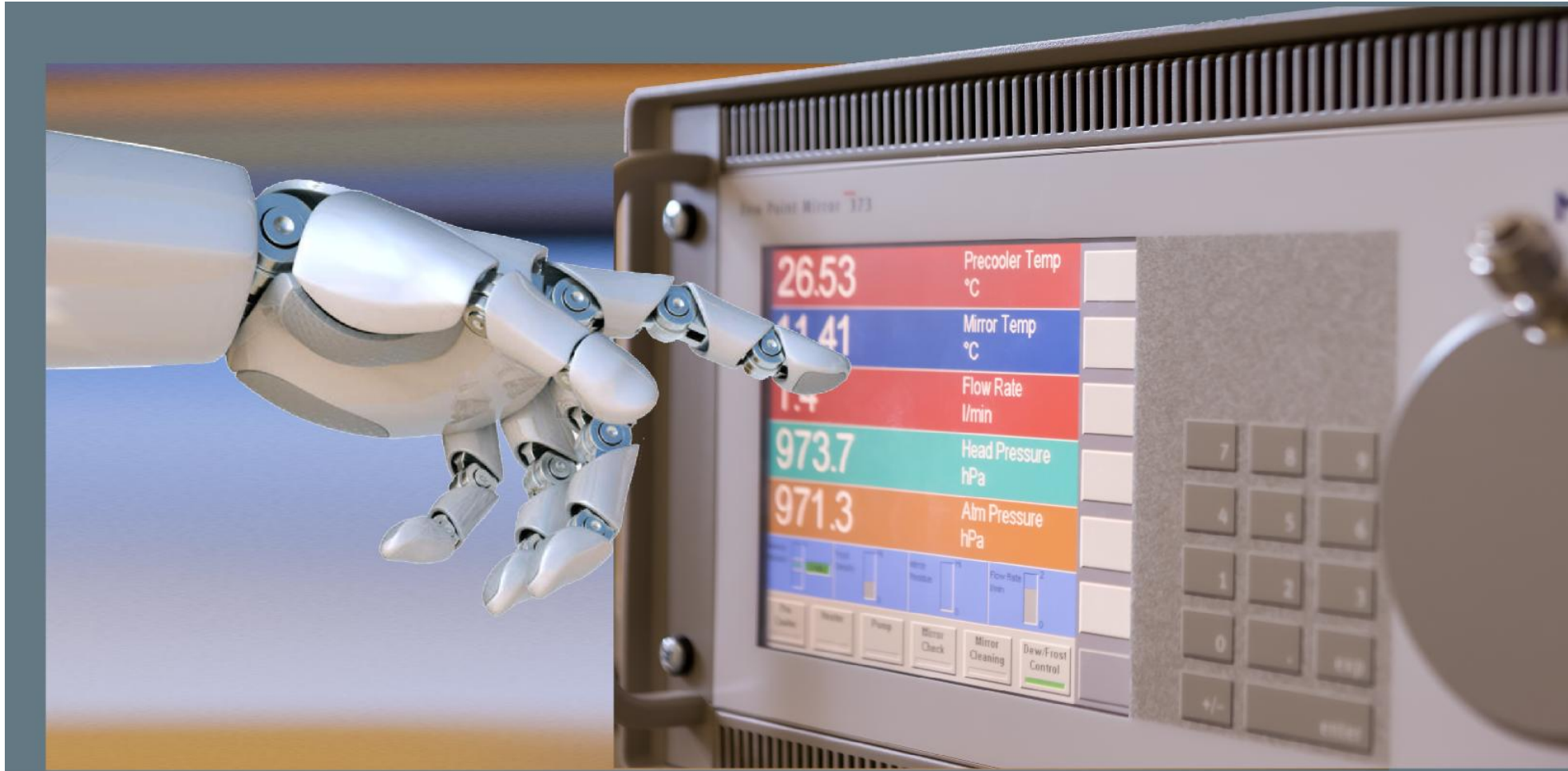
Kako točno meriti človeka skozi interdisciplinarno meroslovje

Gregor Geršak

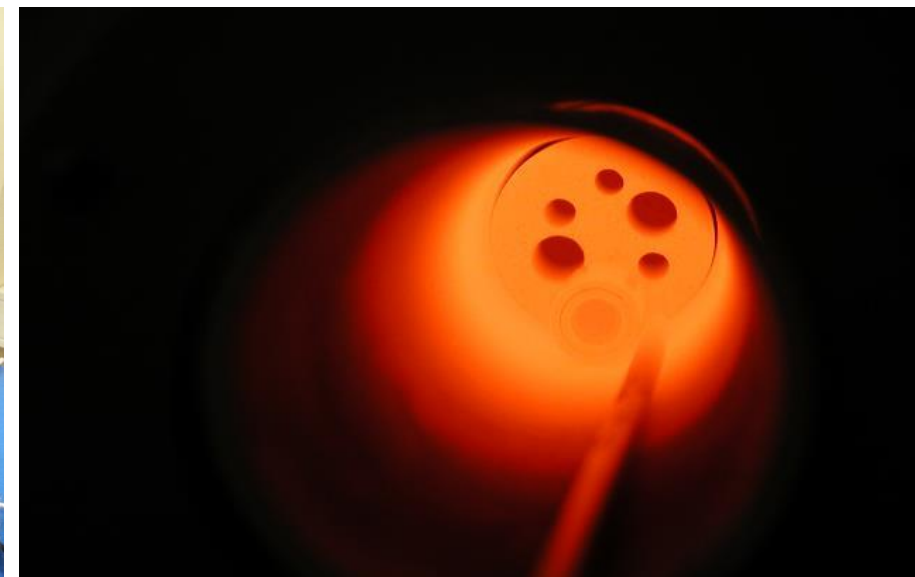
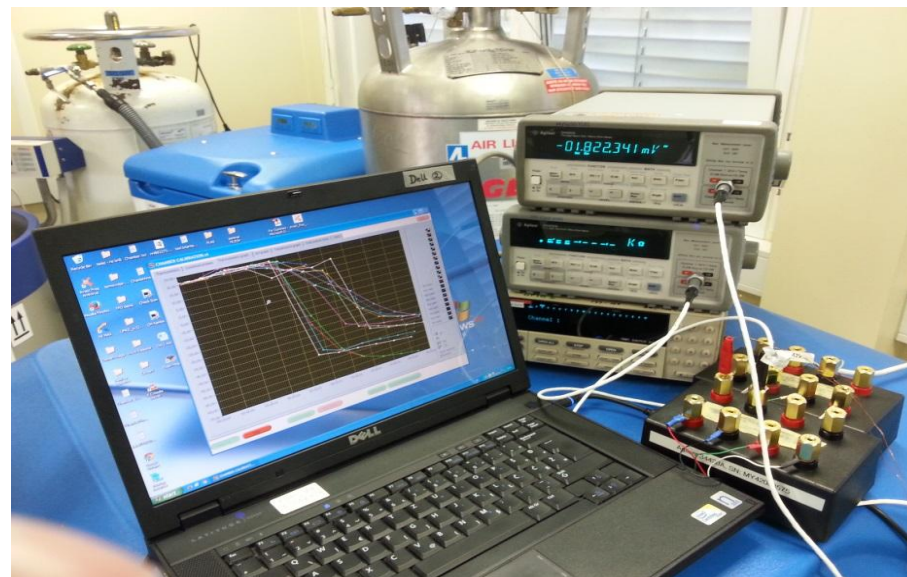
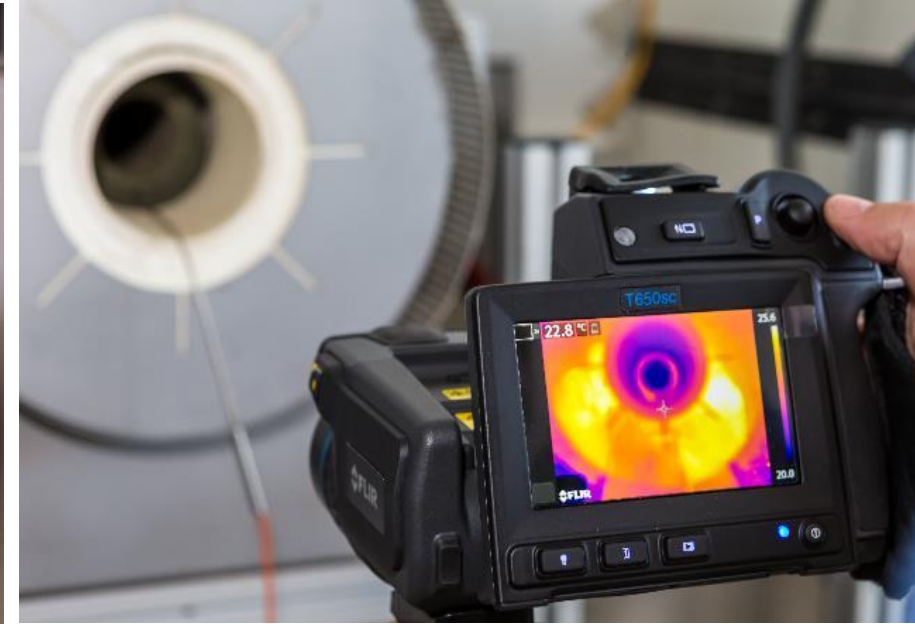
Laboratorij za metrologijo in kakovost
Fakulteta za elektrotehniko

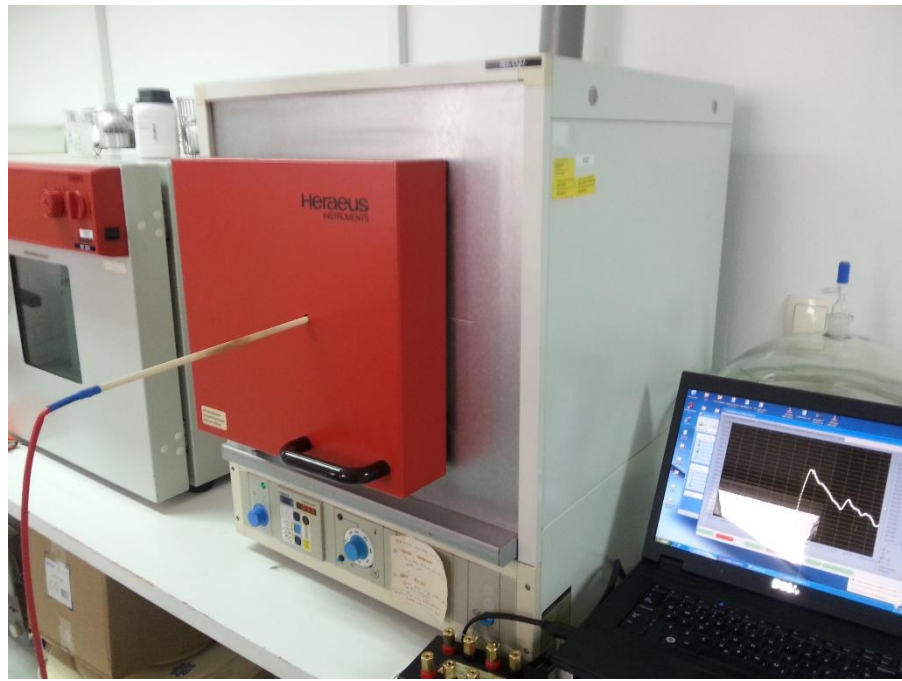
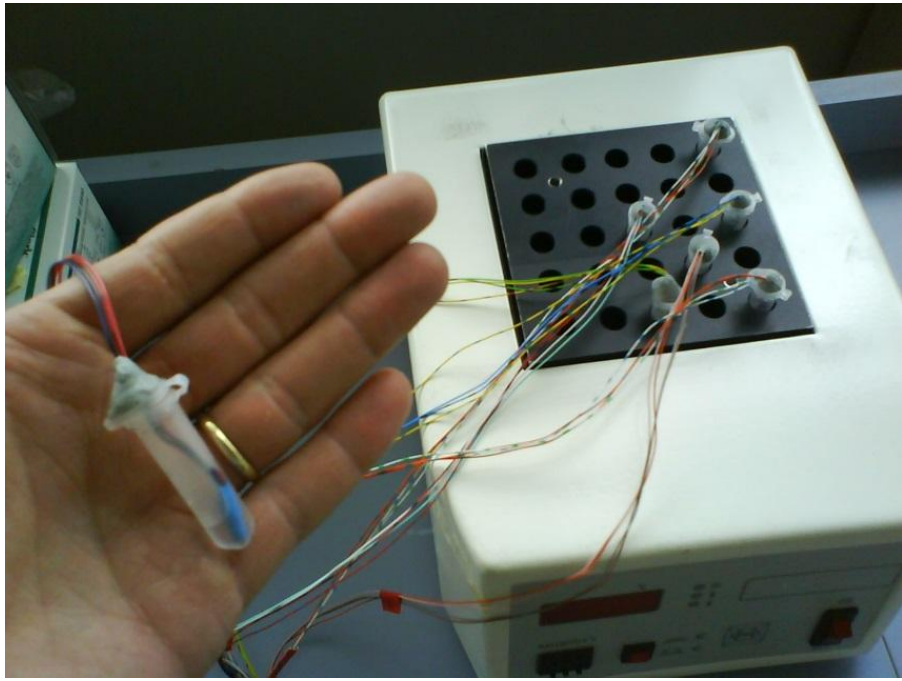
Med generacijami in tehnologijo : tradicija in
prihodnost meroslovja, Portorož, 19.3.2026

Nosilec
nacionalnega
etalona
za temperaturo
in relativno
vlažnost

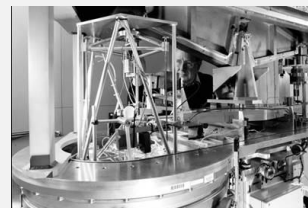
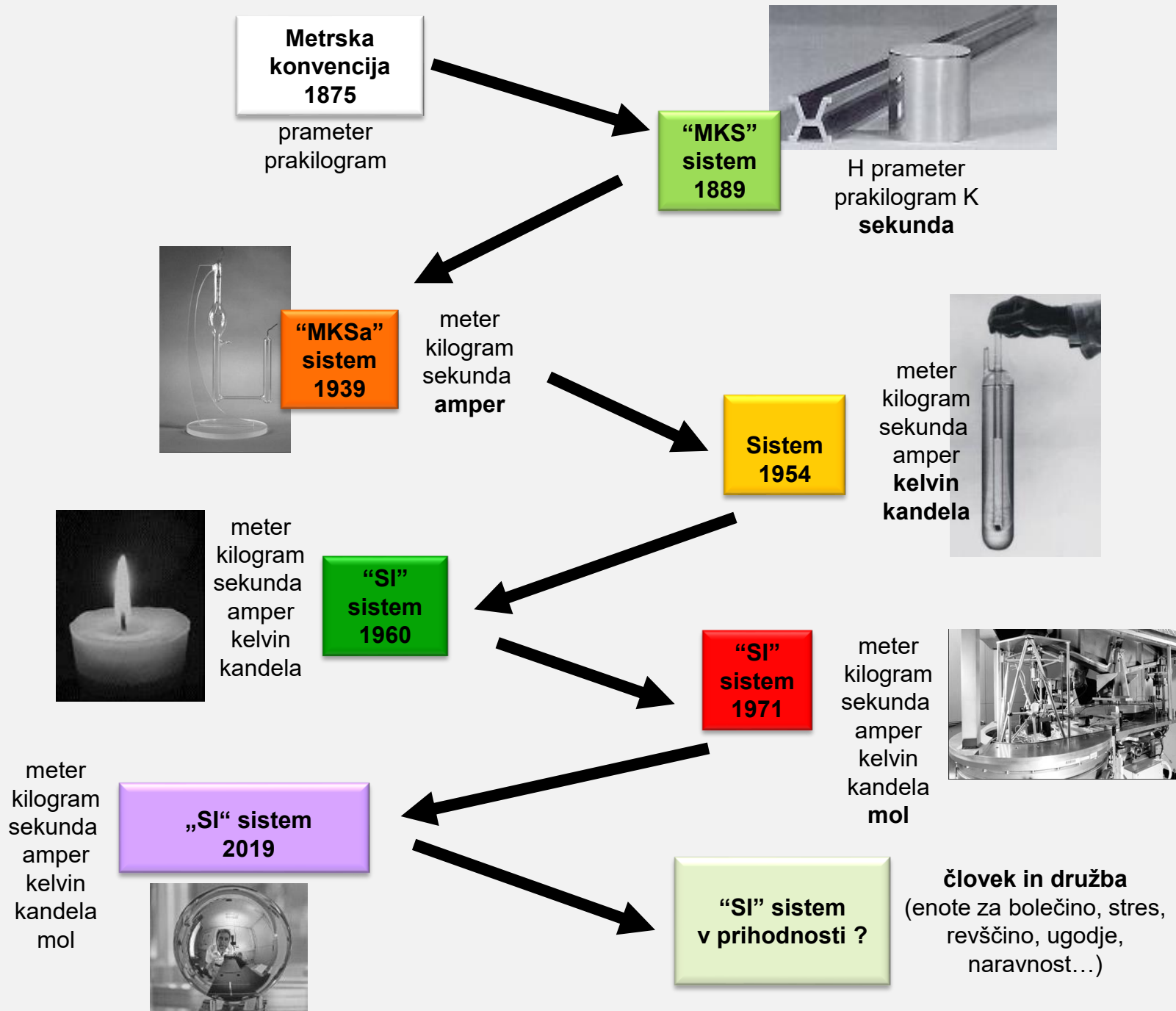

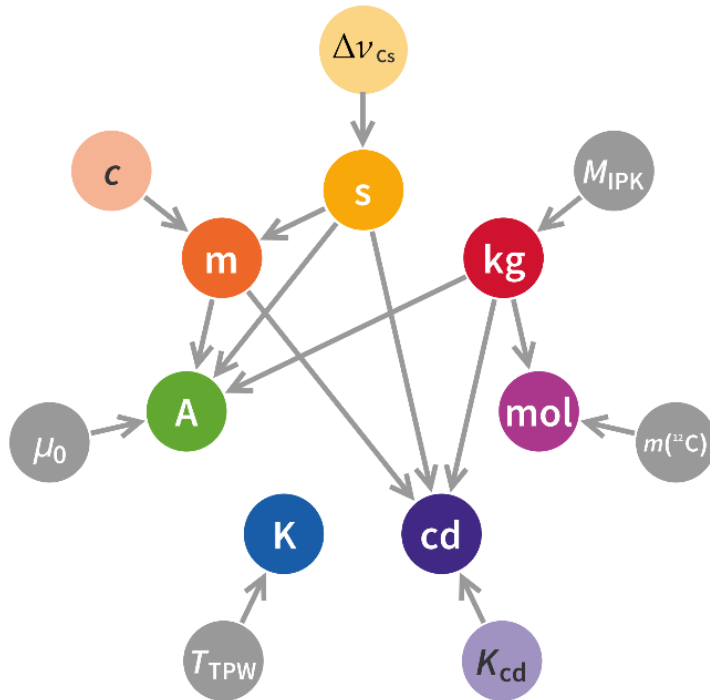
Vsebina

- Človek v SI sistemu enot
- Sledljiva merjenja v medicini
- Primeri merjenj v aplikativni fiziologiji

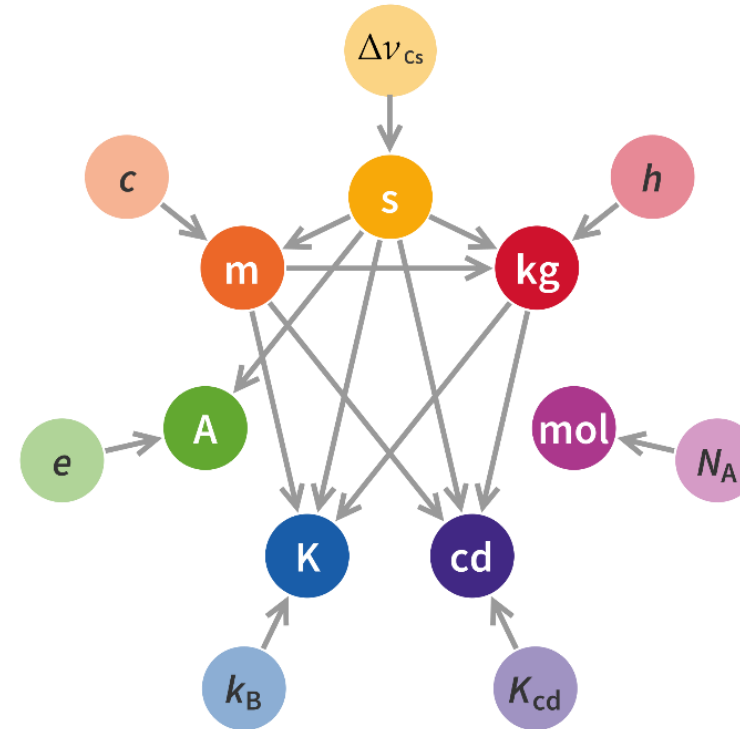

pred 2019

konstanta	vrednost	Relativna standardna negotovost
h	$6,626070150(69) \times 10^{-34} \text{ Js}$	$1,0 \times 10^{-8}$
e	$1,6021766341(83) \times 10^{-19} \text{ C}$	$5,2 \times 10^{-9}$
k	$1,38064903(51) \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$	$3,7 \times 10^{-7}$
N_A	$6,022140758(62) \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$	$1,0 \times 10^{-8}$

po 2019

konstanta	vrednost	Relativna standardna negotovost
h	$6,62607015 \times 10^{-34} \text{ Js}$	0
e	$1,602176634 \times 10^{-19} \text{ C}$	0
k	$1,380649 \times 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$	0
N_A	$6,02214076 \times 10^{23} \text{ mol}^{-1}$	0

Sodobna metrologija temelji na fizikalnih konstantah

Definicija sekunde

The second, symbol s, is the SI unit of time. It is defined by taking the fixed numerical value of the **caesium frequency $\Delta\nu_{\text{Cs}}$** , the unperturbed ground-state hyperfine transition frequency of the caesium-133 atom, to be 9192631770 when expressed in the unit Hz, which is equal to s^{-1} .

Definicija metra

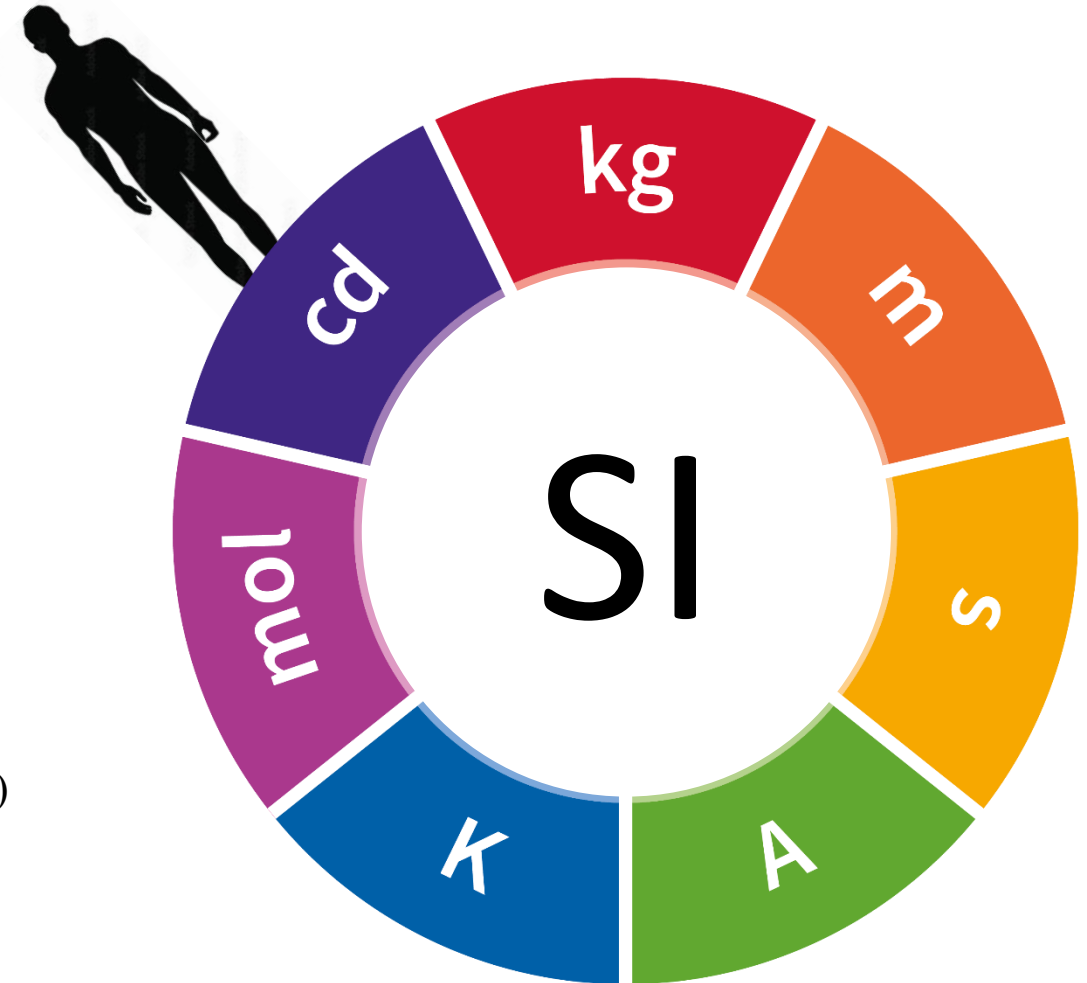
The metre, symbol m, is the SI unit of length. It is defined by taking the fixed numerical value of the **speed of light in vacuum c** to be 299792458 when expressed in the unit $\text{m}\cdot\text{s}^{-1}$, where the second is defined in terms of the caesium frequency $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.

Definicija kilograma

The kilogram, symbol kg, is the SI unit of mass. It is defined by taking the fixed numerical value of the **Planck constant h** to be $6.62607015 \times 10^{-34}$ when expressed in the unit $\text{J}\cdot\text{s}$, which is equal to $\text{kg}\cdot\text{m}^2\cdot\text{s}^{-1}$, where the metre and the second are defined in terms of c and $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.

Definicija kelvina

The kelvin, symbol K, is the SI unit of thermodynamic temperature. It is defined by taking the fixed numerical value of the **Boltzmann constant k** to be 1.380649×10^{-23} when expressed in the unit $\text{J}\cdot\text{K}^{-1}$, which is equal to $\text{kg}\cdot\text{m}^2\cdot\text{s}^{-2}\cdot\text{K}^{-1}$, where the kilogram, metre and second are defined in terms of h , c and $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.

Units for quantities that describe biological effects in (BIPM, 2006) states “Units for quantities that describe biological effects are often difficult to relate to units of the SI because they typically involve weighting factors that may not be precisely known or defined, and which may be both energy and frequency dependent.”

Definicija kandelega

Kandela, cd, je SI enota svetilnosti v določeni smeri. Kandela je svetilnost vira, ki oddaja monokromatsko sevanje frekvence 540×10^{12} Hz in ima sevalno jakost v tej smeri $1/683$ W/sr.

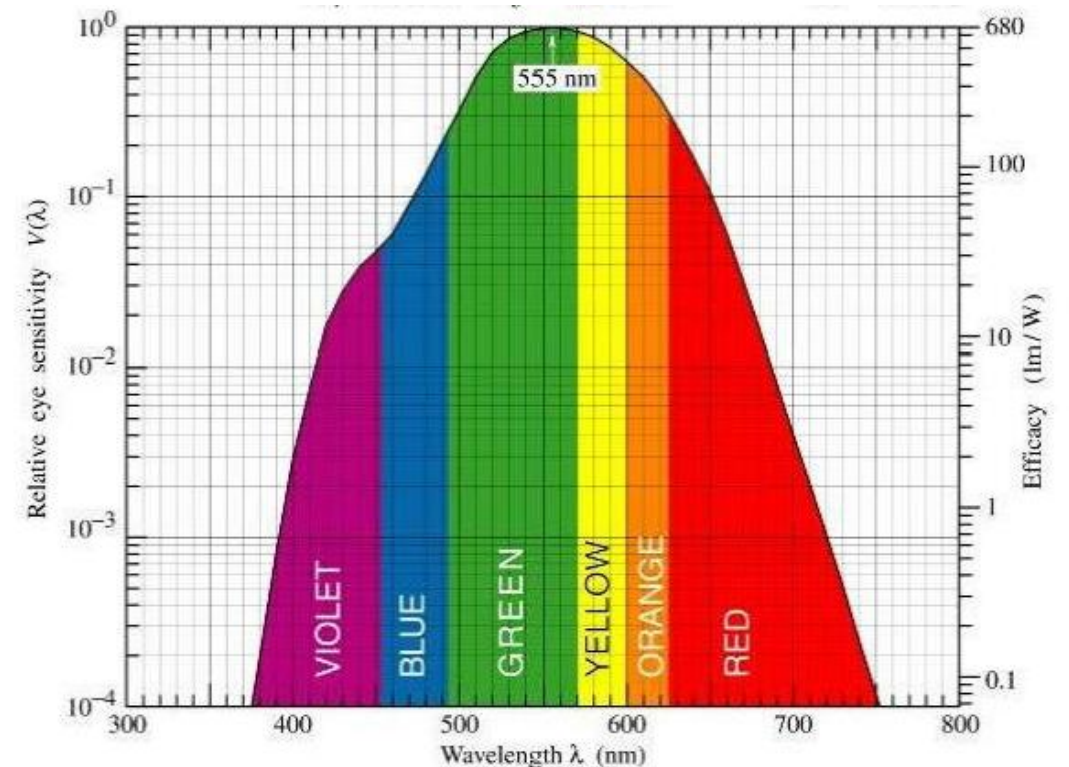
Definirana je tako, da fiksno številčno vrednost svetlobne učinkovitosti monokromatskega sevanja frekvence 540×10^{12} Hz, Kcd, vzamemo kot 683, ko je izražena v enoti $\text{lm} \cdot \text{W}^{-1}$, kar je enako $\text{cd} \cdot \text{sr} \cdot \text{W}^{-1}$ ali $\text{cd} \cdot \text{sr} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{m}^{-2} \cdot \text{s}^3$, kjer so kilogram, meter in sekunda definirani v smislu h, c in $\Delta\nu_{\text{Cs}}$.

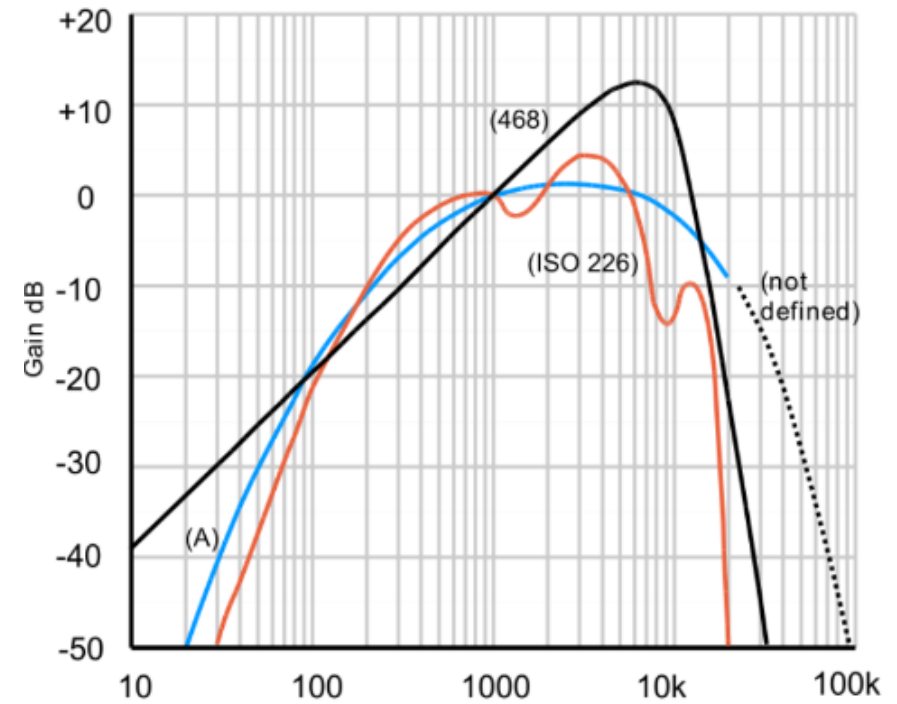
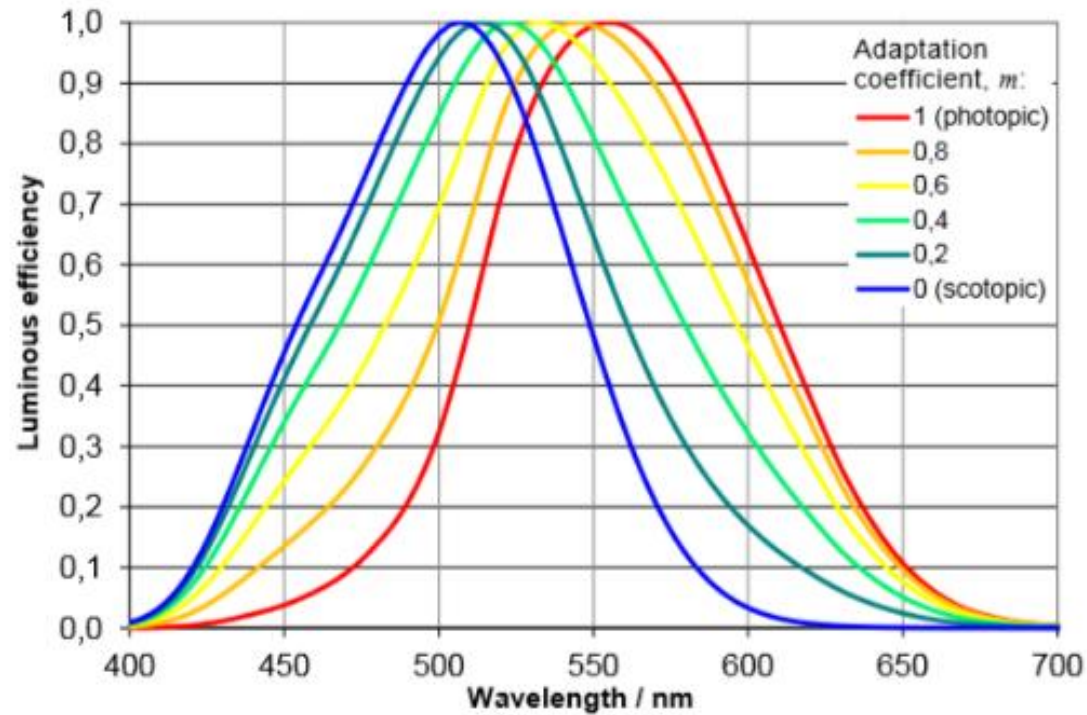

fotometrija - radiometrija

$V(\lambda)$ - spektralna občutljivost človeškega očesa

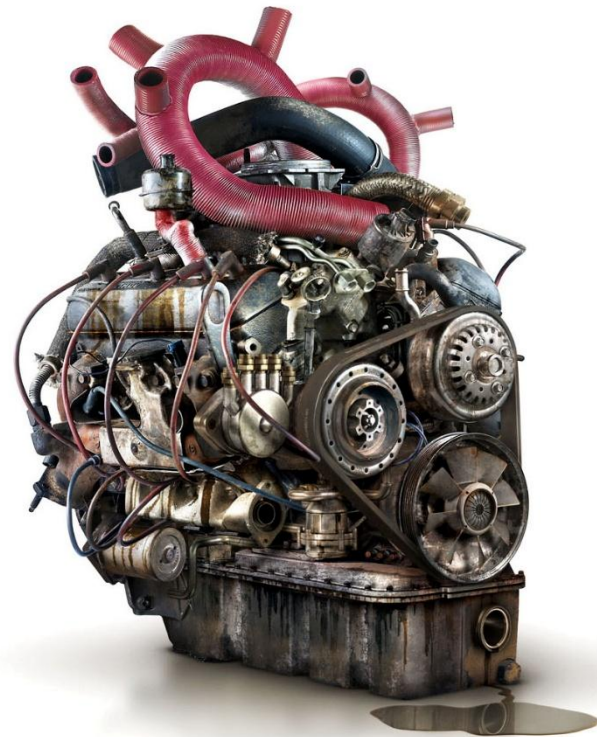
International Commission on Illumination – CIE:
Preiskovancem so prikazali **monokromatsko svetlobo**. Primerjali so jo z referenčno svetlobo (običajno pri **555 nm**, kjer je oko najbolj občutljivo). Udeleženec je nastavljal jakost, dokler ni zaznal **enake svetlosti**.

Utežene funkcije, ki opisujejo tipično človeško zaznavo svetlobe in zvoka.

Ali metrologija vključuje človeka?

Biomedicinski merilni instrumenti

Merijo parametre:

- Fizikalni (telesna masa, telesna temperatura)
- Kemijski (pH krvi , število eritrocitov, koncentracija hemoglobina, nasičenost krvi s kisikom)
- Fiziološki
 - Kardiovaskularni parametri (frekvenca srčnega utripa, krvni tlak, pretok krvi)
 - respiratorni parametri (amplituda dihanja, frekvenca dihanja)
 - Drugo (prevodnost kože, premer zenice, EEG, EMG, EOG)

Posebnosti metrologije medicinskih naprav

Primarnih etalonov (referenčnih ljudi) ni.

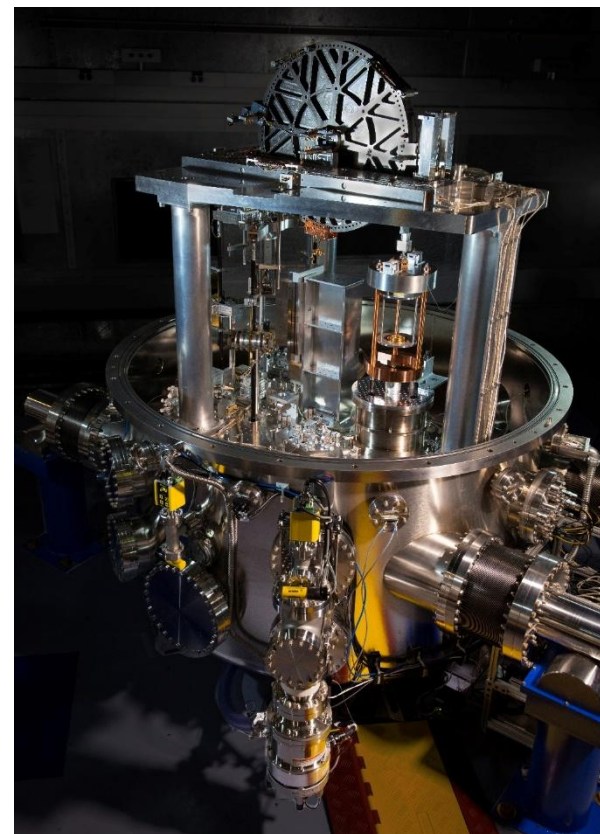
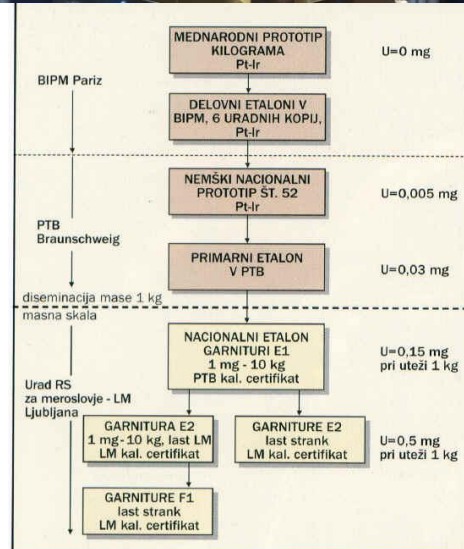
Ljudje niso etaloni, in sicer zaradi intra-individualnih in inter-individualnih razlik.

Naravna variabilnost merjenih parametrov.

Sledljivost medicinskih naprav z merilno funkcijo

SLEDLJIVOST V FIZIKI, KEMIJI	SLEDLJIVOST V MEDICINI		
	Tip I	Tip II	Tip III
Primarni etalon	Primarni etalon	Baza fizioloških testnih signalov	Ena, klinično validirana naprava
Referenčni etalon	Referenčni etalon	Testna naprava (sledljiva na primarne etalone)	Prenosniški etalon (sledljiv na primarne etalone)
Delovni etalon	Delovni etalon		
Merilna naprava	Merilna naprava	Merilna naprava	Merilna naprava

Sledljivost fizikalnih veličin

Sledljivost Tipa I

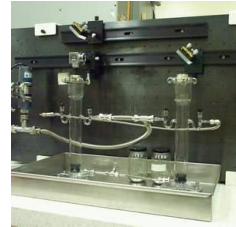
Tip I

Primarni etalon

Referenčni etalon

Delovni etalon

Merilna naprava

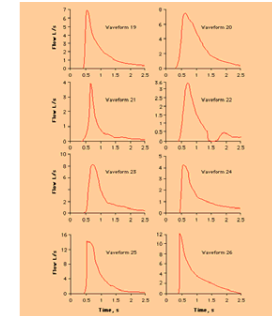
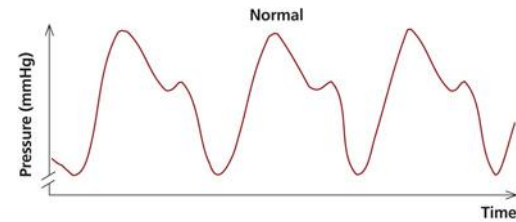
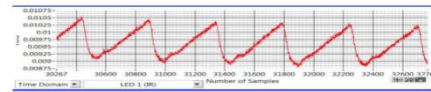
Sledljivost Tipa II

Tip II

Baza fizioloških
testnih signalov

Testna naprava
(sledljiva na
primarne etalone)

Merilna naprava

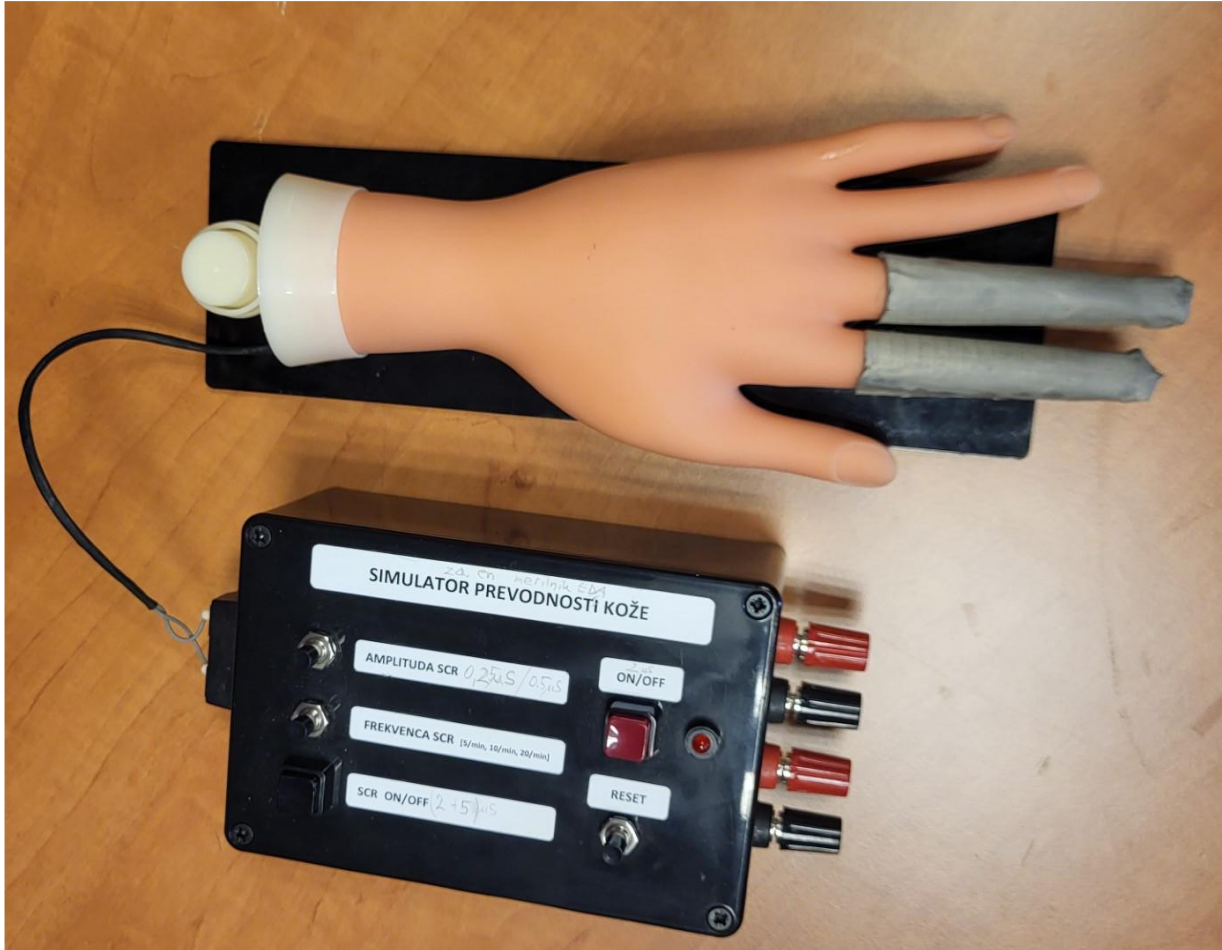
oksimeter (SpO2)

oscilometrični merilnik
krvnega tlaka

Testni generator –
kalibrana črpalka

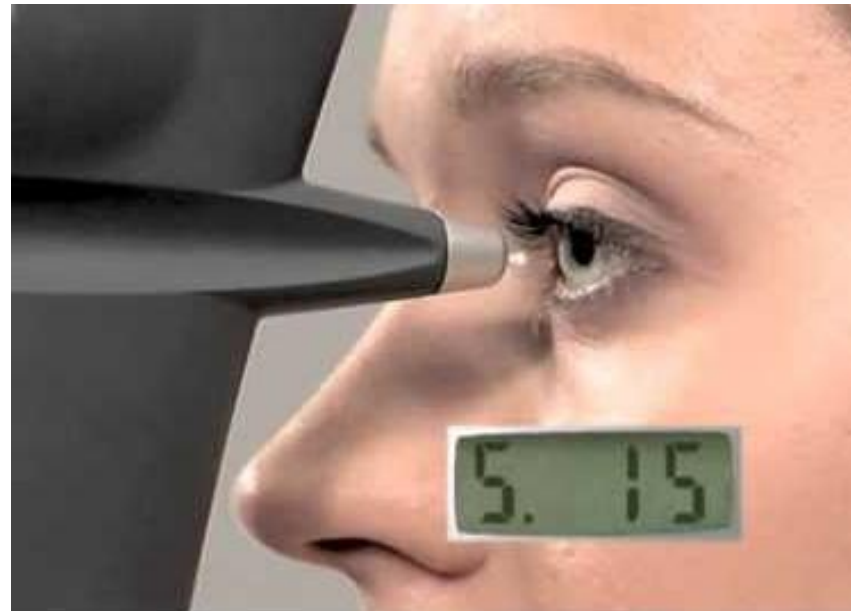

spirometer

Sledljivost Tipa III

Tip III
Ena, klinično validirana naprava
Prenosniški etalon (sledljiv na primarne etalone)
Merilna naprava

Prenosniški etalon – avtomatska loputa, klinično testirana na 150 očeh

Tonometer (air puff)

Interdisciplinarno meroslovje

Soft metrology

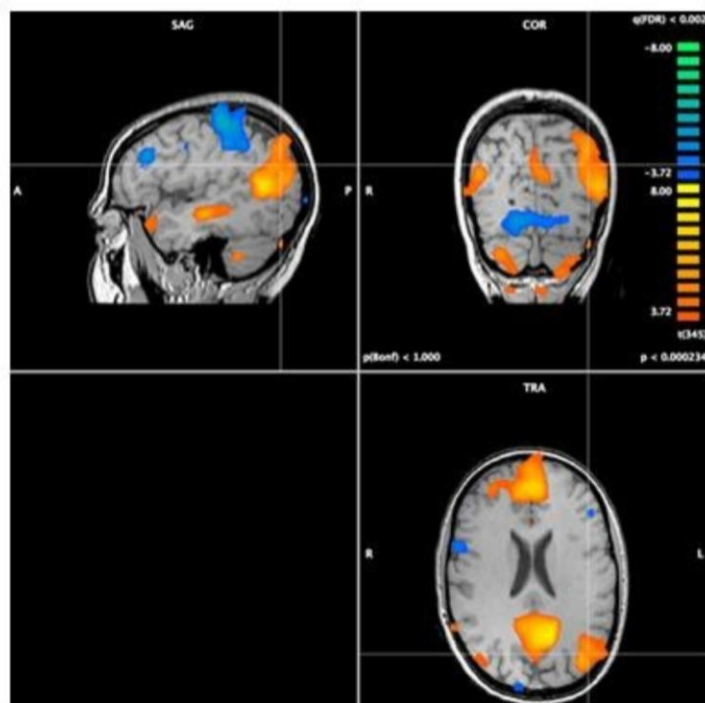
Sensory metrology

Perception-based metrology

Psihofiziologija

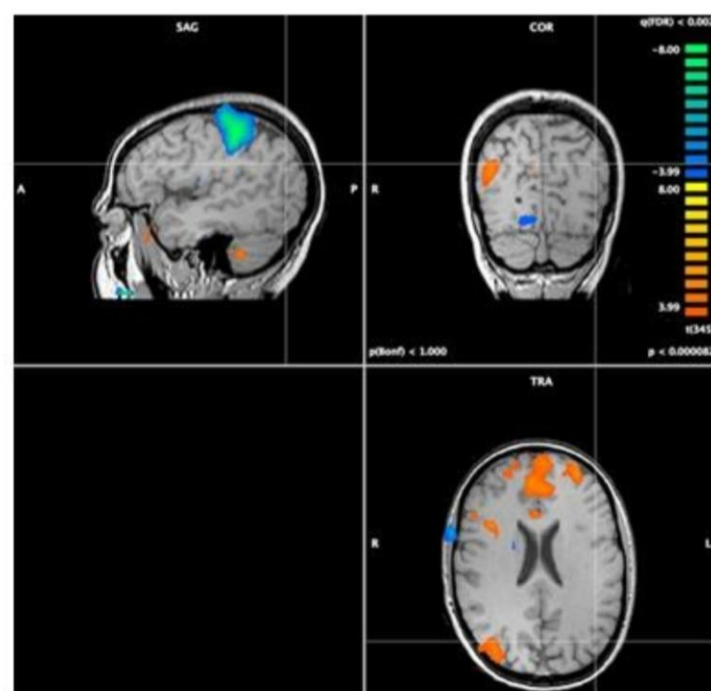

Ali je ta tekstura lepa ?

Čustva - rumeno

Ali je ta tekstura naravna ?

Industrija

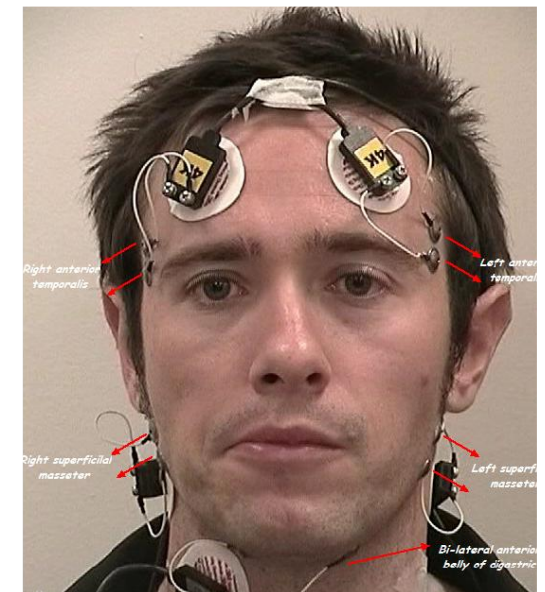
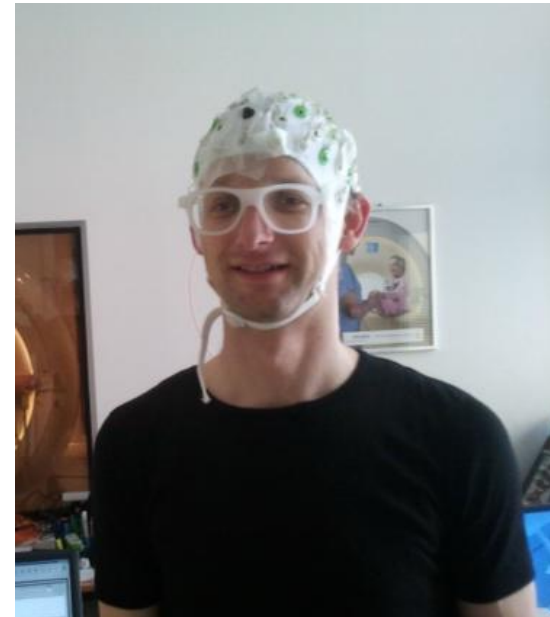
poleg fizikalno-kemičnih lastnosti izdelkov jo zanima tudi subjektivna zaznava le-teh v očeh človeka (kupca)

- avtomobilska industrija (BMW, Fiat, VW)
- proizvajalci pohištva in gradbenega materiala (Ikea)
- izdelovalci specifičnih vonjav (Mercedes Benz, Jaguar)
- oblikovalci zvoka (Porsche, Zippo)
- prehranska industrija (Getorade, McDonald's)

Merjenje človeka

- Fizikalni parametri
(premikanje, poraba energije, HF...)
- Psihofiziologija
(EDA, HR, BP, EMG, dihanje, zenica, IRT...)
- Nevrofiziologija
(EEG, fMRI, MEG, fNIRS...)

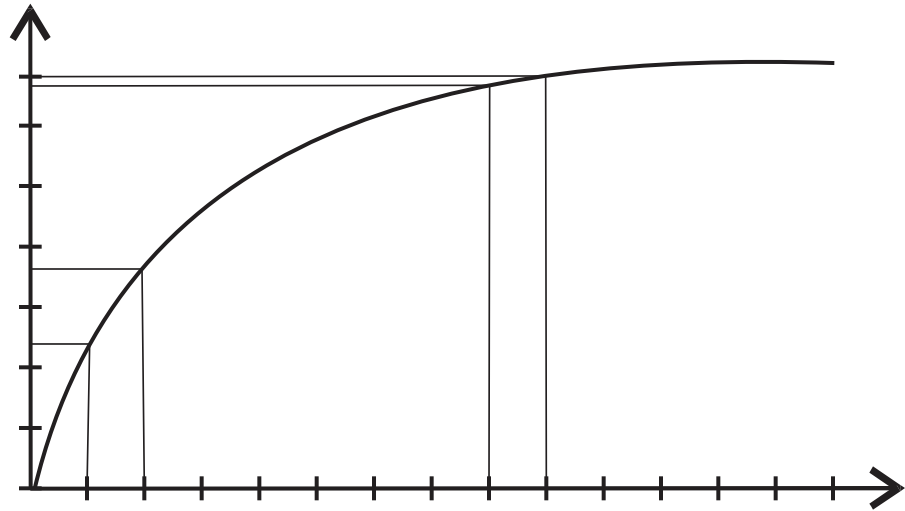
Človek kot merilni instrument

- merjenje kakovosti zraka v prostoru,
- merjenje občutka ugodja zaradi dotikanja različnih tekstur površin, merjenje naravnosti materialov,
- merjenje pomirjevalnega učinka glasbe itd

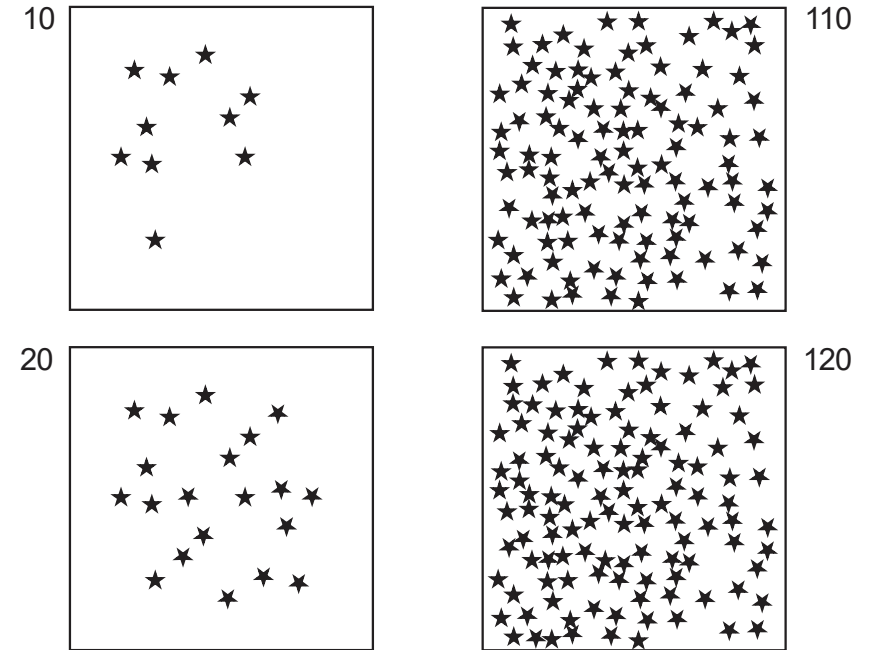
Človeška čutila

percepcija

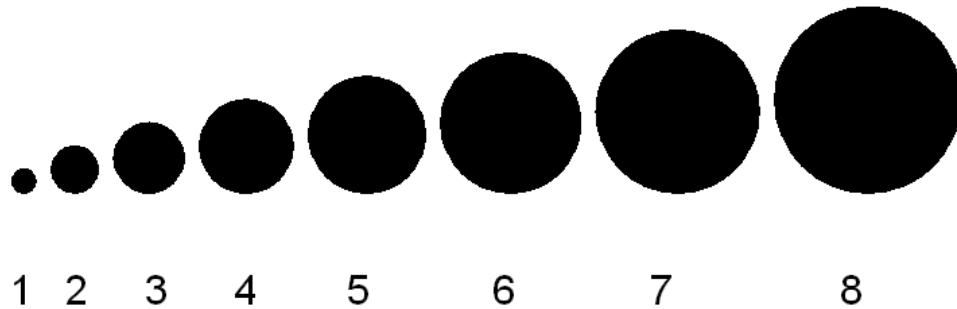

stimulus

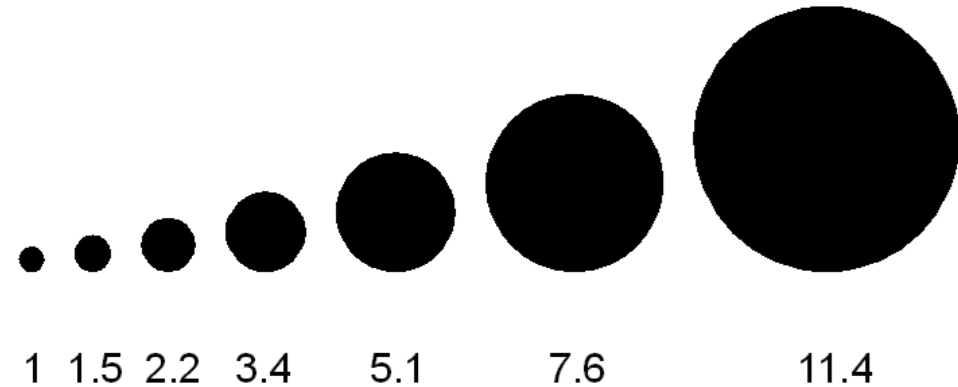
(Fechner)

Človeška čutila

Premer krogov raste linearno
(vsak je za 1 večji od prejšnjega).

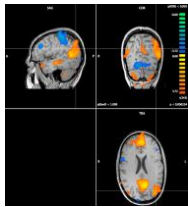

Premer krogov raste nelinearno
(vsak je 50 % večji od prejšnjega).

Naša percepcija rasti kroga je, da na levi začnejo rasti hitro in nato upočasnijo. Razlika med 1 in 2 se zdi večja kot med 7 in 8. Krogi na desni dajejo vtis, da nenehno rastejo.

Primeri senzoričnih merjenj, kjer je bilo potrebno meroslovje

Merjenje občutkov med opazovanjem vzorcev

slika aktivnosti možganov

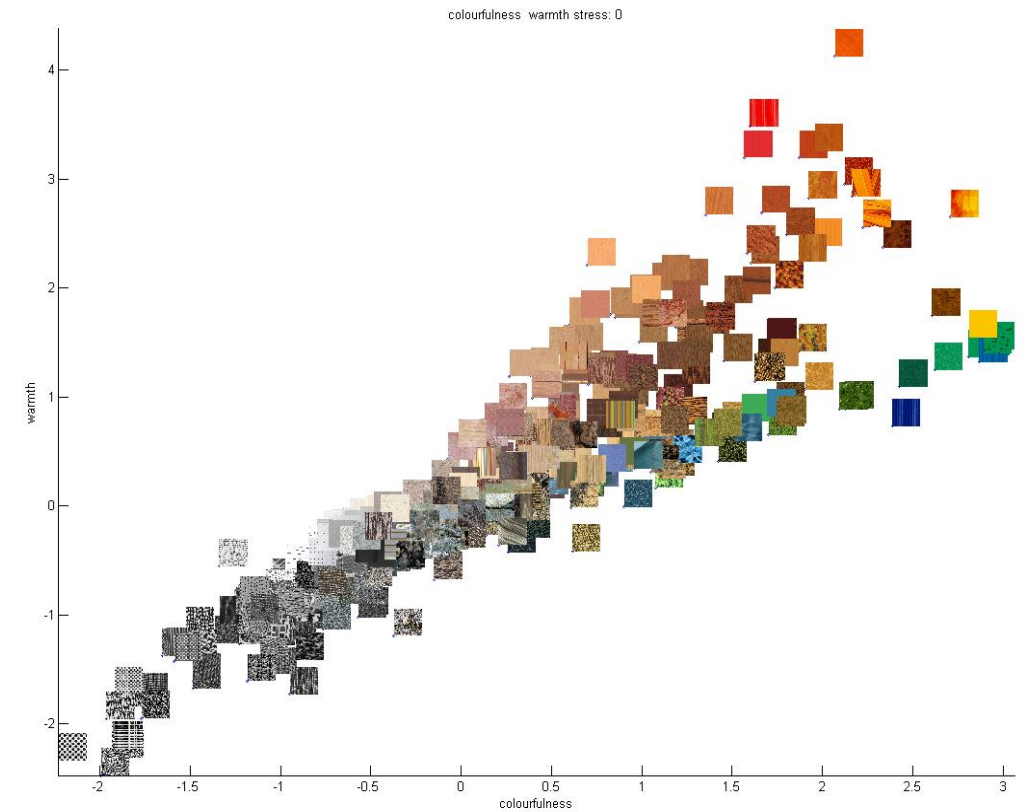
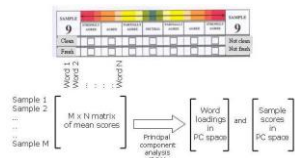
lastnosti vzorca

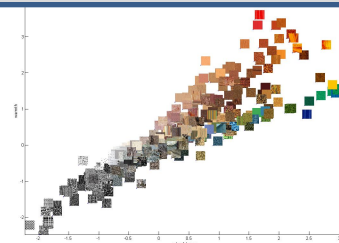
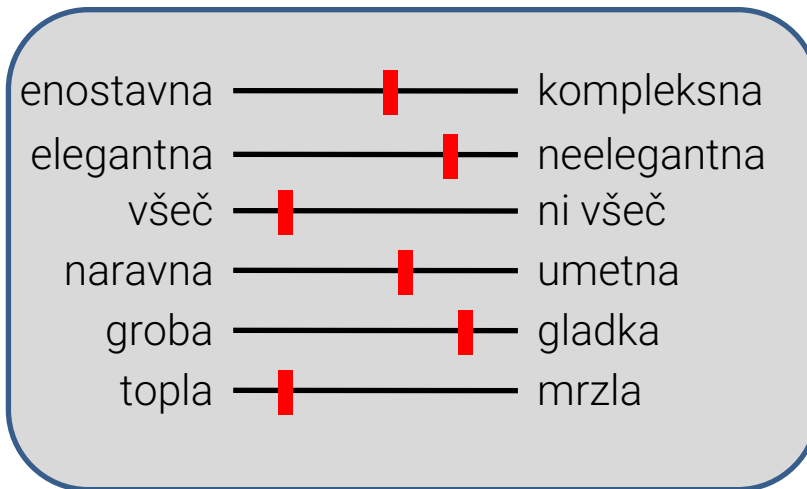
obrazne mišice

vprašalniki

Ustvarjanje teksture za določene občutke

Merjenje stresa z EDA

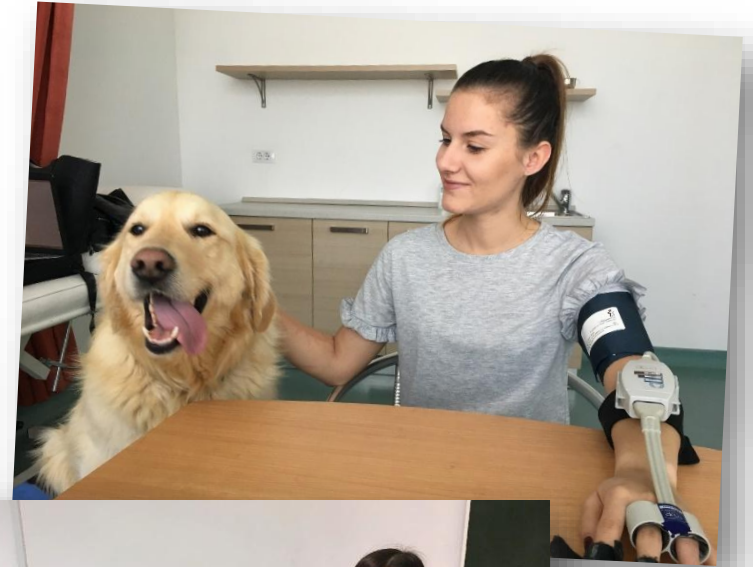

Vpliv posturalnih perturbacij na stresni odziv

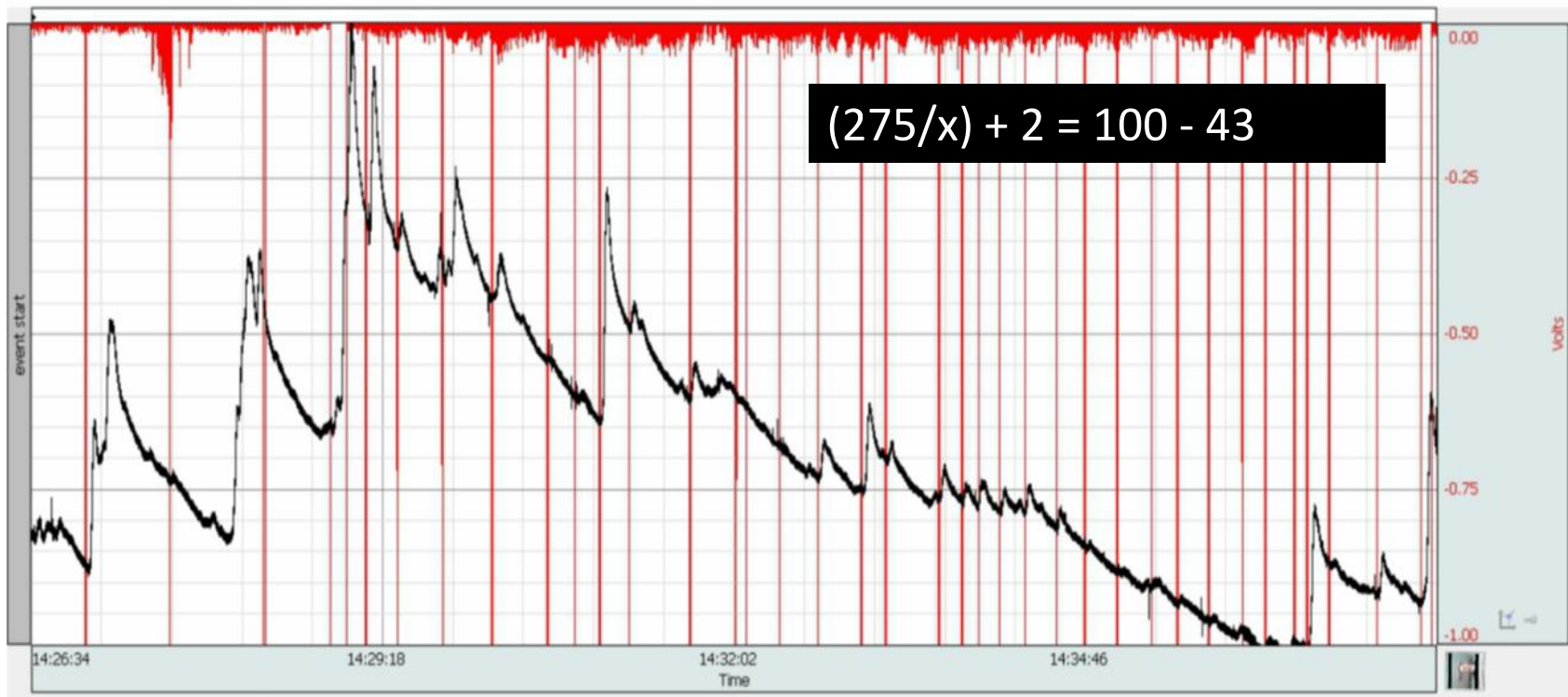
Merjenje težavnosti dela

Merjenje učinkov živalske terapije

Merjenje težavnosti matematike

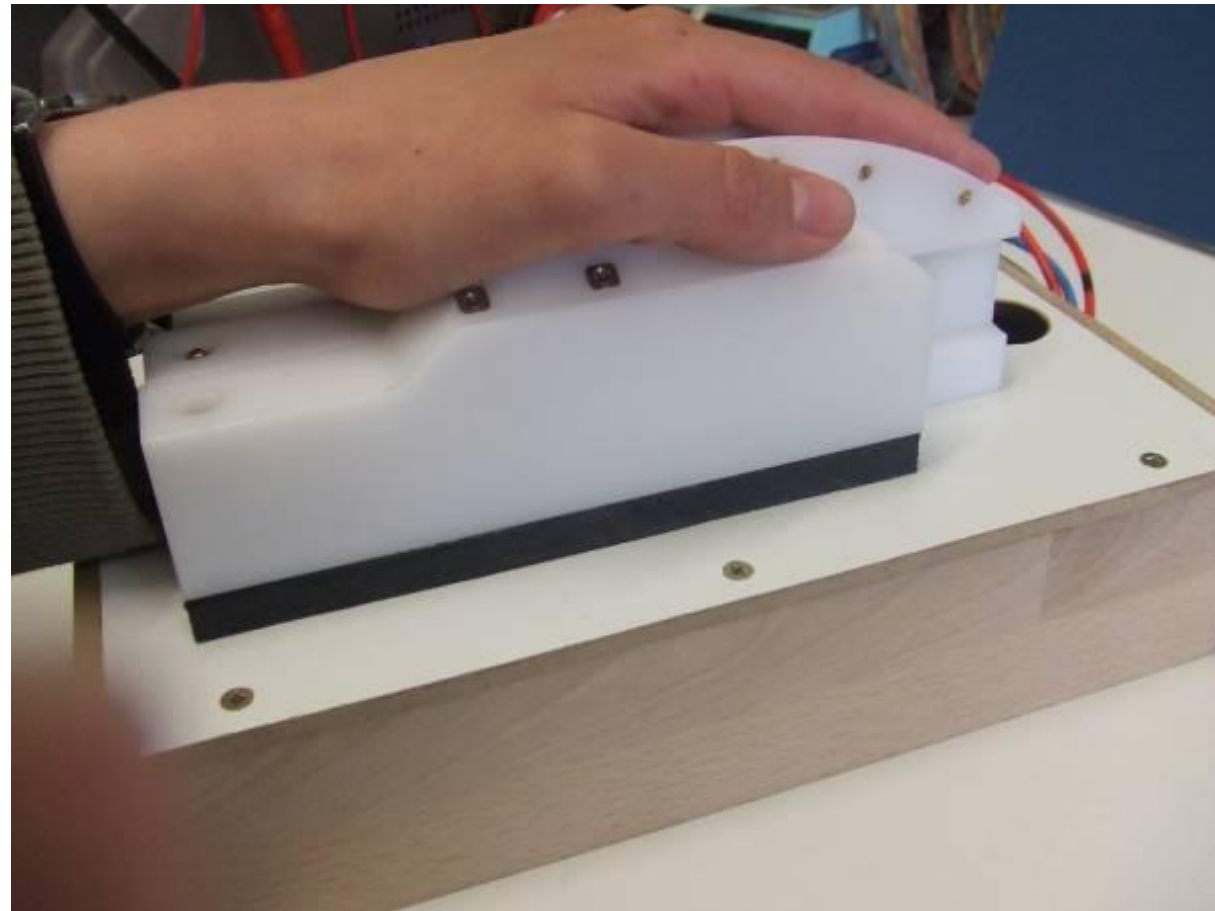
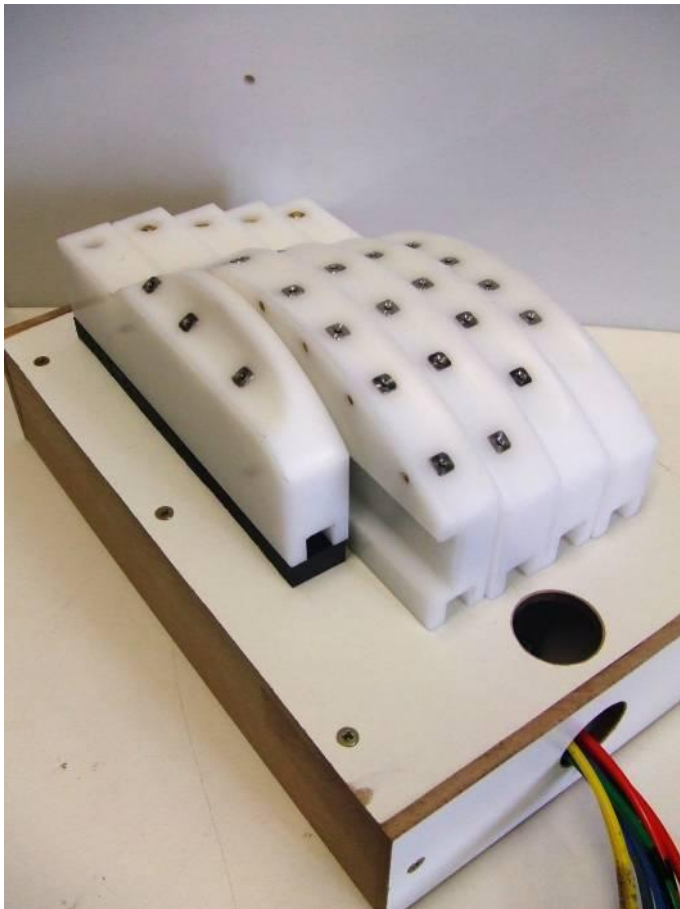
Merjenje zaznavanja zvokov v soseskah

Merjenje vonjev

Merjenje bolečine

Merjenje počutja študentov

Merjenje vpliva prostora na počutje

Merilne naprave v interdisciplinarnem meroslovju

- Za dobro odločanje moramo poznati točnost naprav (včasih ni definicij parametra)
- Poznati moramo robustnost, ponovljivost in obnovljivost naprav
- Za primerljivost med eksperimenti in splošno veljavne zaključke moramo izračunati merilne pogoške in merilno negotovost (npr. $0,2\text{ }^{\circ}\text{C}$ razlike, pri čemer je negotovost skoraj $1\text{ }^{\circ}\text{C}$)
- Vzpostavimo metrološko sledljivost na SI enote

